

Co-creatie & inter- /transdisciplinariteit in service-learning

Netwerkevent 'Co-creatie in service-learning' – 21
februari 2025

Eva Van Moer & Gerlinde Verbist

Universiteit
Antwerpen

Universiteit Antwerpen
| Centrum Pieter Gillis

Co-creatie en inter/transdisciplinariteit in service-learning

1. Inter/transdisciplinariteit
2. Praktijkvoorbeeld: 'korfvak'
Community Service Learning
3. Leer- en groeiproces
 1. Van multi- naar interdisciplinariteit
 2. Factoren die bijdragen aan co-creatie
 3. Kansen en uitdagingen
 4. Evaluatie
4. Meer weten?

1. Inter-/ transdisciplinariteit

Pynoo, B., Sandler, J-P., Van Moer, E., & Verbist, G. (2025). Service-learning en inter/transdisciplinariteit. In K. Somers, N. Standaert & M. Mottart (Red.), *Service-learning in Hoger Onderwijs. De samenleving als krachtige leeromgeving* (pp. 129-145). Gent: Borgerhoff & Lamberigts nv Owl Press.

Interdisciplinariteit: definitie

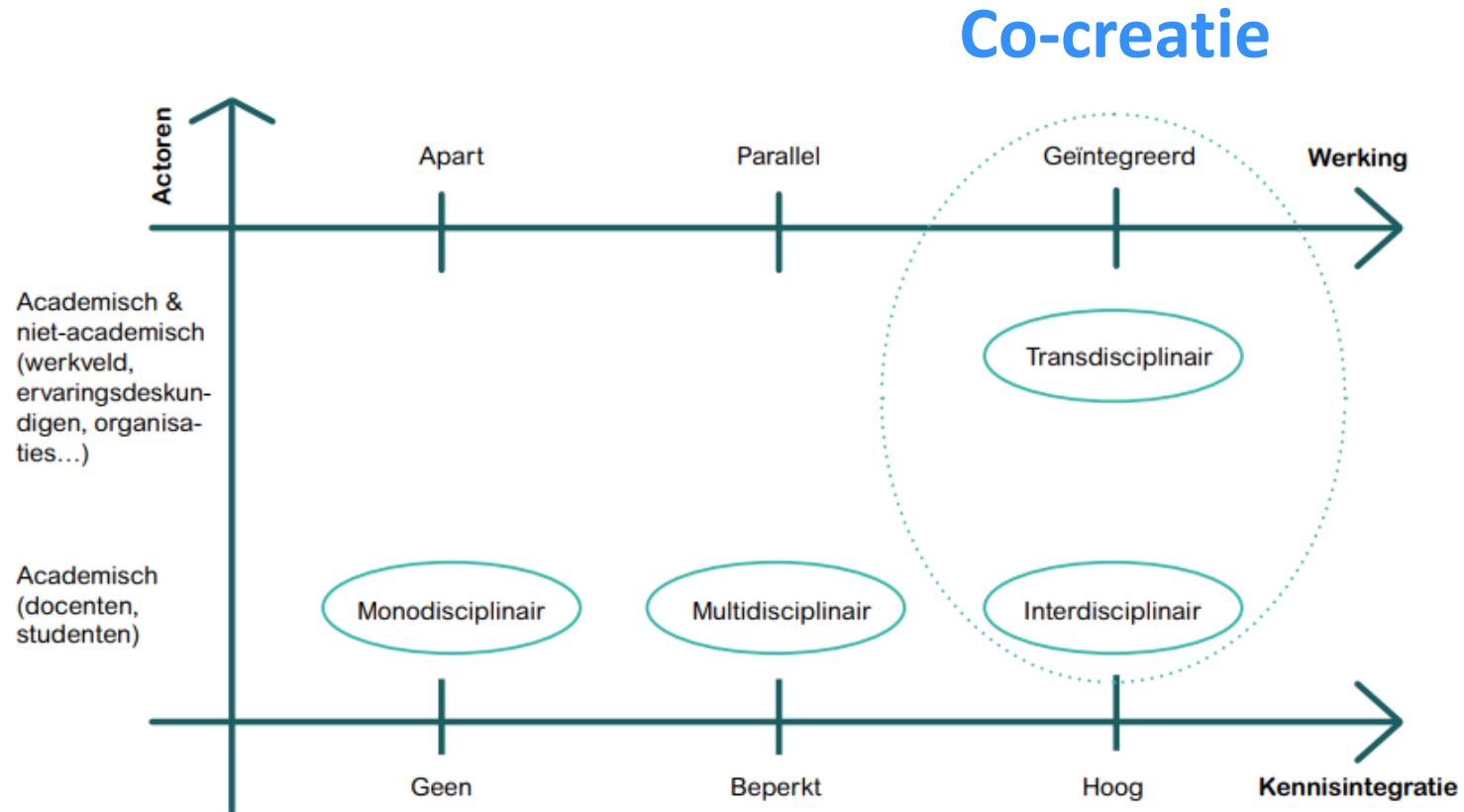

FIG 10: Mate van verwachte kennisintegratie en betrokkenheid van actoren bij het ontwerp van mono-, multi-, inter- of transdisciplinair onderwijs, aangepast naar Mauser et al. (2013)

Interdisciplinair leren

Modellen voor **interdisciplinair onderwijs** (Akkerman & Bakker, 2011; Perry, 1970; Repko & Stzostak, 2020)

1. Disciplinaire verankering
 - Basiskennis eigen discipline
 - Kennis is geen statisch gegeven
2. Positie nemen
 - Reflecteren over eigen aannames
 - Inzicht in verhoudingen
3. Gedeelde basis
 - Perspectieven uitwisselen
 - Besef van complexiteit
 - Nood aan gemeenschappelijke taal
4. Integratie van perspectieven
 - Leidt tot nieuwe kennis door integratie van perspectieven en resultaat van samenwerking

Interdisciplinaire categorieën	
1. Disciplinaire basis	<ul style="list-style-type: none">• Kennis en begrip hebben van de betrokken disciplines• Inzicht hebben in de manier waarop kennis wordt opgebouwd, gevalideerd en gecommuniceerd
2. Perspectief nemen	<ul style="list-style-type: none">• Een probleem kunnen analyseren vanuit het perspectief van elke betrokken discipline (en daarbij verschillen en overeenkomsten kunnen identificeren)• Bereidheid tot openheid naar en waardering voor verschillende perspectieven• Kunnen nadenken over eigen vooroordelen en aannames
3. Gemeenschappelijke grond & integratie	<ul style="list-style-type: none">• Kunnen aanpassen of opnieuw interpreteren van disciplinaire elementen om tot een gedeelde basis te komen• Problemen kunnen definiëren in neutrale bewoordingen• In staat zijn om te komen tot een nieuw begrip door de integratie van meerdere perspectieven

TABEL 4: Interdisciplinaire categorieën, aangepast naar Wiegant (2023)

Interdisciplinaire service-learning

Karakteristieken van een student in interdisciplinaire service-learning vakken		Service-learning component
Studenten		
1.	Herkennen hun eigen identiteit en kwaliteiten en zien de beperkingen van hun eigen perspectief en expertise;	Kritische reflectie
2.	Staan open voor en zoeken actief contact op met en leren van anderen mensen (d.i. mensen uit andere culturen, disciplines of organisaties);	Maatschappelijk engagement
3.	Waarderen de perspectieven, ideeën, interesses of werkwijze van anderen en verkennen hoe deze verschillen van de hunne;	Maatschappelijk engagement, theoretische verdieping, kritische reflectie
4.	Overwegen welke expertise nodig is om (in) een project (uitdaging, opdracht of taak) succesvol te werken en leggen uit hoe verschillende expertises, perspectieven en belangen worden gebruikt en geïntegreerd in een project om een beter resultaat te bekomen;	Theoretische verdieping
5.	Zien spanningen niet als iets dat te allen koste vermeden moet worden, maar als een mogelijke bron voor leren, creativiteit en verandering;	Maatschappelijk engagement, theoretische verdieping, kritische reflectie
6.	Reflecteren op en leren van de Boundary Crossing ervaring en moedigen ook anderen aan dit te doen.	Kritische reflectie

TABEL 3: Karakteristieken van een student in interdisciplinaire service-learning in relatie tot de componenten van service-learning, aangepast naar Fortuin et al., 2024, p. 217

- Interdisciplinaire service-learning creëert kansen voor **boundary crossing**, situaties waarin studenten zich bewust worden van de **grenzen** van hun eigen kennis en wereldbeeld
- Essentie: botsen op grenzen als **leeractiviteit** verankeren
- Draagt bij tot:
 - Besef van persoonlijke identiteit
 - Besef van eigen waarden en normen in relatie tot anderen
 - Dieper begrip van complexiteit van probleem
 - Overgaan tot gezamenlijke actie

2. Opzet (korfvak) Community Service Learning

Voor alle opleidingen

Voor alle studenten

Universiteitsbreed

**Korf
verbredende
vakken**

***Actief pluralisme en
interculturaliteit***

Interdisciplinair

Maatschappelijk gericht

3 ECTS

Ontwerp korfvak CSL

▪ Student-gedreven:

- Keuzevak – jaarvak (1ste & 2de semester) – 3 ECTS-credits
- Instroom van studenten van alle faculteiten & opleidingen
 - Bachelorstudenten (bachelor 2, voornamelijk bachelor 3)
 - Masterstudenten

▪ Vraag-gedreven:

- Vertrekpunt: nood van organisatie
- Non-profitorganisaties die samenwerken met kwetsbare groepen
- Aanbod van organisatie:
 - Bestaand netwerk van lokale partners (structureel, ad hoc)
 - Databank Wetenschapswinkel
 - Aanbreng door student (beperkt)

Eindcompetenties korfvak CSL

Academisch leren	Sociaal- maatschappelijk leren	Persoonlijk leren
Verbinding maken tussen de academische component en het ervaringsgericht praktijkleren, en op basis hiervan een kritische analyse maken	Empathie en sociale verantwoordelijkheid ontwikkelen, kunnen omgaan met sociale en culturele diversiteit en de mogelijke impact van maatschappelijk engagement begrijpen	Studenten kunnen complexe informatie en persoonlijke ervaring gebruiken om zich een mening te vormen, en tonen bereidheid om stereotype beelden en principes in vraag te stellen en bij te sturen
Het vermogen ontwikkelen om de complexiteit en verschillende dimensies van een maatschappelijk fenomeen te beschrijven, te analyseren en te begrijpen (systeemdenken)*	Kunnen interageren met een sociale organisatie, positief en constructief samenwerken met anderen, en zijn zich bewust van groepsdynamiek	Studenten kunnen vanuit hun eigen referentiekader dialogeren en kritisch reflecteren over maatschappelijke thema's
Hun eigen politiek, cultureel, levensbeschouwelijk of wetenschappelijk referentiekader kennen en actief interesse tonen voor verschillende perspectieven , benaderingen en uitgangspunten (actief pluralisme)*	Studenten leren maatschappelijke fenomenen , evoluties en probleemstellingen vanuit een multi-, inter- of transdisciplinair perspectief te analyseren*	Studenten kunnen aangeven waar hun persoonlijke sterktes liggen, beseffen waar er nog groeiruimte is, en kunnen zo hun eigen leerproces mee sturen.
		Studenten leren waarden , principes en doelen in kaart te brengen, te verduidelijken en af te wegen (normatief denken)*

Opbouw korfvak Community Service Learning (korfvak)

- **Voortraject** met organisaties/projecten (werkveld):
 - Wederzijdse verwachtingen bespreken
 - Noden verzamelen en bespreken
- **Ontmoetingsmoment** (werkveld en studenten, 1ste lesmoment)
 - Wat is CSL?
 - Voorstellen van enkele sociale partners & noden
 - Oud-student CSL
- **Matching:**
 - Intakegesprekken (docenten en individuele studenten)
 - Voorkeur organisatie/doelgroep
 - CSL-traject 'op maat'

Docent <-> organisatie

Student <-> organisatie

Student <-> docent

Vooraf

1ste
semester

2^{de}
semester

Maatschappelijk engagement/ praktijkervaring	Academische verdieping	Reflectie
Kennismaking & eerste ervaringen in praktijk (min. 8u)	<ul style="list-style-type: none">• Onderzoeksvraag & literatuur• Interdisciplinair leren• Vorming ter voorbereiding/ verdieping van praktijk	<ul style="list-style-type: none">• Wat en waarom reflecteren?• Verwachtingen & oefenen met reflectiemodel via supervisie• Videodagboeken
<ul style="list-style-type: none">• In de organisatie• Contact met de doelgroep	<ul style="list-style-type: none">• Werkcollege 1: wat is praktijkonderzoek? Belang van beginsituatie• Werkcollege 3: opstellen onderzoeksvraag, literatuurstudie• Tussentijdse paper (eind november)	<ul style="list-style-type: none">• Werkcollege 2: reflectie• Videodagboeken• Supervisie 1
Student <-> organisatie, gemeenschap	Student <-> medestudent Student <-> docent Student <-> organisatie	Student <-> medestudent Student <-> docent

Disciplinaire verankering

Probleem van
gemeenschap
definiëren &
beginsituatie
schetsen

Perspectief nemen

(eerste) analyse
van nood &
reflecteren over
aannames

Vooraf

1ste
semester

2^{de}
semester

Maatschappelijk engagement/ praktijkervaring	Academische verdieping	Reflectie
Ervaring in praktijk (in totaal 40u)	<ul style="list-style-type: none">Onderzoeksmethode, uitvoeren & rapporterenJurymoment	<ul style="list-style-type: none">SupervisiesessiesVideodagboeken
<ul style="list-style-type: none">In de organisatieContact met de doelgroep	<ul style="list-style-type: none">Werkcollege 4 : onderzoeksmethodeTussentijdse paper (begin maart)Jurymoment	<ul style="list-style-type: none">VideodagboekenSupervisie 2 en 3
Student <-> organisatie, gemeenschap	Student <-> medestudent Student <-> docent Student <-> organisatie Student <-> werkveld Student <-> academisch expert	Student <-> medestudent Student <-> docent

Gedeelde basis

- Creativiteit in denken en herinterpretatie van perspectieven
- Complexiteit/ambigüiteit omarmen

Integratie

- Kan vele vormen aannemen
- Samen kiezen hoe nieuwe kennis in te zetten (transformatie)

3. Leer- en groeiproces m.b.t. interdisciplinariteit

Hoe interdisciplinair gegroeid?

	Multi-, inter- of trans- disciplinair	Academische component	Maatschap- pelijk engagement	Reflectie
Eerste jaar	(eerder) multidisciplinair	Praktijkonderzoek	Praktijkervaring	Gemixte groepen
			↔	↔
Vanaf derde jaar	Inter- en transdisciplinair	<ul style="list-style-type: none"> • Interactieve werkcolleges • Peerassessment • Expliciete aandacht voor 'interdisciplinair leren en samenwerken' in werkcolleges 	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking en co-creatie in groep • Praktijkervaring 	Gemixte groepen

- Tussentijdse deadlines
- (facultatieve) feedback
- Intakegesprekken

Factoren die bijdragen aan co-creatie (1)

- Verhouding tussen 'gever' en 'nemer' laten verdwijnen – **eigenaarschap creëren**
- Hoe?
 - Match met organisatie:
 - Voorbereidingstraject + intakegesprekken
 - Belang van de 'juiste' contactpersoon
 - Tijd en ruimte voor begeleiding
 - Hameren op contact met de doelgroep zelf
 - Praktijkervaring expliciet meenemen in de link met de academische verdieping
 - Wederkerigheid behandelen in reflecties

Factoren die bijdragen aan co-creatie (2)

- Samenwerking faciliteren
- *Scaffolding*
 - Houvast en structuur bieden, zonder te veel te sturen
 - Hoe? Aangepaste vorm van ondersteuning
- Feedback
 - Van en aan alle actoren
 - Op verschillende tijdstippen
 - Verplicht, facultatief
- Actief delen van ervaringen, perspectieven en denkprocessen (Luttuca, 2002)
 - Ordenen van denkproces
 - 'kritische vriend'
 - Inspiratie om verder te denken over oplossingen
- Reflectie

Kansen

- Interdisciplinariteit scherpt competenties extra aan (motivatie, kennisverbreding, zelfeffeciteit, samenwerken, kritisch denken ...)
- Leren omgaan met *wicked problems*
- Beter begrip van mogelijke oplossingen

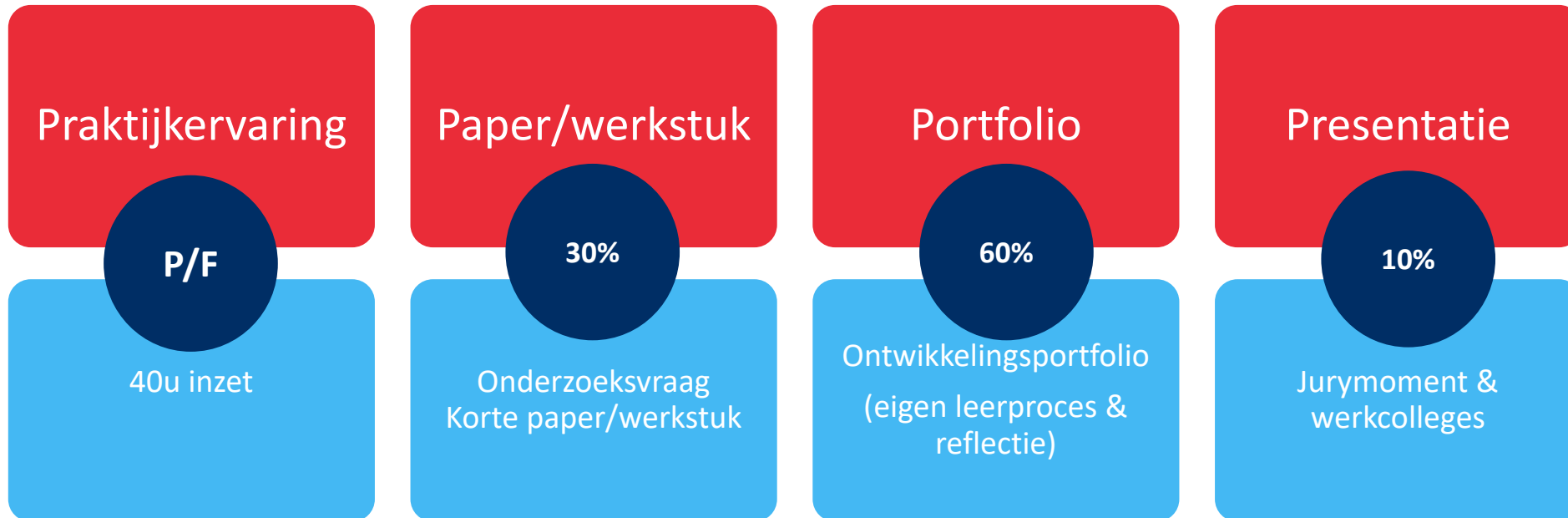
Uitdagingen

- Eerder praktische obstakels:
 - Afstemmen uurroosters
 - Samenwerken
 - Flexibiliteit

Evaluatie

Evaluatie studenten via portfolio

Permanente evaluatie

**Belang van
formatieve
evaluatie
(feedback!)**

(Summatieve) evaluatie

Interdisciplinaire categorieën	
1. Disciplinaire basis	<ul style="list-style-type: none">• Kennis en begrip hebben van de betrokken disciplines• Inzicht hebben in de manier waarop kennis wordt opgebouwd, gevalideerd en gecommuniceerd
2. Perspectief nemen	<ul style="list-style-type: none">• Een probleem kunnen analyseren vanuit het perspectief van elke betrokken discipline (en daarbij verschillen en overeenkomsten kunnen identificeren)• Bereidheid tot openheid naar en waardering voor verschillende perspectieven• Kunnen nadenken over eigen vooroordelen en aannames
3. Gemeenschappelijke grond & integratie	<ul style="list-style-type: none">• Kunnen aanpassen of opnieuw interpreteren van disciplinaire elementen om tot een gedeelde basis te komen• Problemen kunnen definiëren in neutrale bewoordingen• In staat zijn om te komen tot een nieuw begrip door de integratie van meerdere perspectieven

TABEL 4: Interdisciplinaire categorieën, aangepast naar Wiegant (2023)

Interessant om **matrix** te gebruiken:

- Interdisciplinaire leerdoelen en competenties (zie tabel 4)
- Aanvullen met algemene competenties zoals kritisch denken, samenwerken, communiceren, aanpassingsvermogen & creatief denken

Inspirerende voorbeelden:

- Wiegant (Universiteit Utrecht)
- IPEC Core Competencies for Interprofessional Collaborative Practice (Hogeschool VIVES)

4. Meer weten?

Handboek:

Somers, K., Standaert, N. & Mottart, M. (Eds.) (2025). *Service-Learning in Hoger Onderwijs. De Samenleving als Krachtige Leeromgeving*. Gent: Owl-Press.

<https://www.uantwerpen.be/nl/projecten/community-service-learning/>

<https://www.servicelearningvlaanderen.be/>

eva.vanmoer@uantwerpen.be

gerlinde.verbist@uantwerpen.be

Dank voor de aandacht!